

RESTAURAREA ICOANEI MAICA DOMNULUI CU PRUNCUL GLICOPHILUSA

GABRIELA RADU*

Icoanele însoțesc viața creștinilor încă din timpuri biblice consemnate prin crearea de către Mântuitorul nostru a Sfintei Mahrame și de către Sfânta Tradiție în care se păstrează faptul că Sfântul evanghelist Luca a pictat chipul Maicii Domnului.

De-a lungul timpului acestea însoțesc, în format mobil, credincioșii dar și lăcașele de odihnă a martirilor, creștinilor, a lăcașelor de cult, cărților de rugăciunea având de-a lungul timpului atât funcție dogmatică dar și istorică și artistică.

Pictura de factură postbizantină, cu influențe occidentale este ascunsă de o ferecătură realizată în anul 1861 aprilie 21. Această informație este consemnată în partea centrală inferioară a ferecăturii alături de numele donatorului și a altor date tehnice. În creația acestei icoane se poate admira tehnica excepțională de execuție compozițională a picturii. Aceasta stă mărturie despre cunoștințele avansate ale iconarului. De asemenea, tehnica de prelucrare a suportului este foarte bună. Pictura a fost realizată pe un grund aplicat cu măiestrie ce are structura omogenă și uniformă din punct de vedere a grosimii de aplicare.

Obiectul este datat ca fiind creație a începutului celei de a doua jumătăți a secolului al XIX lea. Icoana este parte din registrul icoanelor împărătești, acest lucru justificând dimensiunile obiectului: lungime: 81,4 cm, lățime: 54 cm.

Pictura a fost realizată în culori de ulei pe suport de lemn și cu foiță de aur la aureole; obiectul are ferecătură din metal. Subiectul studiului îl face icoana pe lemn. Zonele de lumină de pe veșminte sunt redată cu ajutorul unei soluții de aur lichid aplicată prin pensulare.

Formele de degradare identificate de acest obiect au fost depunerile aderente de praf, particule din fum, pete de ceară, pete de ulei sub formă de prelingeri și altele.

---

* Institutul de Cercetări Eco-Muzeale „Gavrilă Simion”, Tulcea.

Icoana înainte de restaurare.

Eroziuni la nivelul peliculei de vernis și stratul cromatic cauzate de ferecătură.

Depuneri aderente pe stratul pictural.

La nivelul suportului au putut fi identificate o serie de fisuri, degradări cauzate de factori mecanici datorate cuielelor de fixare a ferecăturii și coroanelor atașate acesteia.

Se observă existența unui atac xilofag activ și destul de extins identificând în special de verso și canturi orificii de zbor. Vernisul îmbătrânit și îmbâcsit oferă o imagine eronată asupra operei de artă.

*Orificii de zbor
pe versoul icoanei.*

Rumeguș din orificiile de zbor.

În zona chipurilor în special, se observă existența unor repictări ce au putut fi puse în evidență de lumina ultravioletă. Iconarii au alternat tehnica pastiglia pe veșminte cu modeleuri fine, transparente de culoare aplicate în straturi subțiri. Din cauza variațiilor de temperatură și umiditate, acestea au determinat contracțiile și dilatățile masei lemnoase, fenomenul determinând apariția la nivelul stratului pictural a unei rețele de microfisuri longitudinale.

Am putut identifica la nivelul peliculei de culoare eroziuni, poziționate pe chipul Maicii Domnului dar și în zona de contact a ferecăturii. Ca urmare a acțiunilor neprofesionale de curățare realizate în trecut, stratul de culoare prezintă eroziuni graduale și lacune. Zonele de culoare obținute din diluții cromatice fiind cele mai afectate.

Investigațiile asupra iconostasului au pus în evidență starea de conservare precară a iconostasului. În urma analizării amănunțite a obiectului am pus următorul diagnostic:

- atac xilofag activ agresiv ce afectează masa lemnoasă, versoul dar și stratul pictural;
- depunerile aderente s-au format pe suprafața picturală de-a lungul timpului din atmosferă, prin manipularea obiectului și/sau în mod accidental;
- vernisul a suferit deteriorări din cauza trecerii timpului și a factorilor atmosferici, a curățărilor neadecvate dar și a manipulărilor defectuoase, mai ales la nivelul chipurilor;
- eroziuni create prin contactul ferecăturii cu stratul pictural;
- repictări pe veșminte și pe chipuri.

În urma diagnosticului stabilit a urmat o serie de propuneri metodologice de restaurare:

- tratarea versoului împotriva atacului xilofag activ;
- desprinderea ferecăturii;

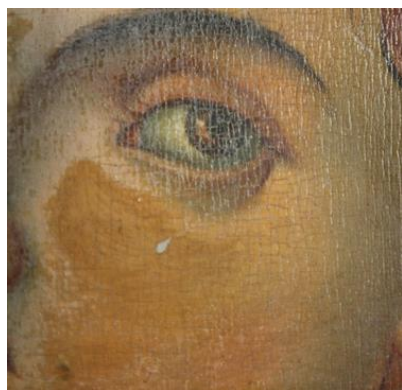
- desprăfuirea icoanei;
- curățarea peliculei de culoare prin îndepărtarea depunerilor și a repictărilor;
- chituiră fisurilor, lacunelor din suport și a orificiilor de cuie sau de zbor;
- integrarea cromatică;
- vernisarea.

Curățare verso cu apă alcoolizată.

Lacune în suport.

Cracluri în pelicula de vernis.

*Observarea repictărilor
în lumină cu ultraviolete.*

Desprăfuirea stratului pictural.

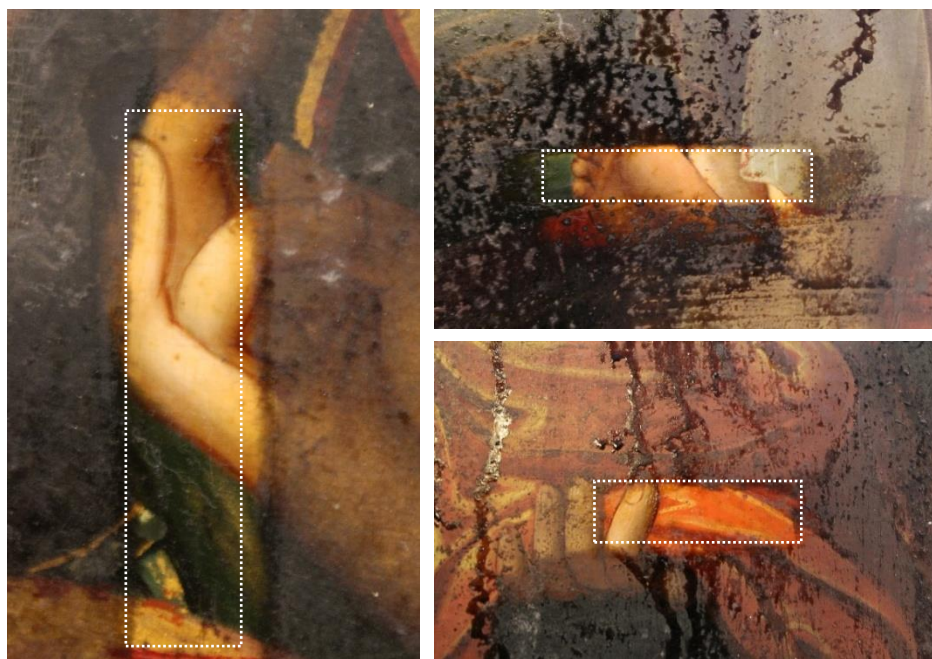

Probe de curățare pe pelicula picturală.

Descrierea operațiunilor de conservare și restaurare efectuate:

Operațiunea de dezinsecție a constat într-un tratament cu insecticid pentru a stopa atacul biologic al insectelor xilofage la nivelul suportului de lemn. Acesta s-a dovedit a fi activ în urma efectuării testului aderenței rumegușului la ac și studiului morfologiei grămăjoarelor de rumeguș.

Probarea pe zone restrânse a rezistenței culorilor la solvenții utilizați.

Îndepărtarea repictărilor și parțial a vernisului deteriorat.

Integrare cromatică în tehnica rittocco.

Biocidul folosit a fost Per-xil (permetrină și piperonylbutoxid). Acesta a fost injectat în orificiile de zbor ale insectelor xilofage. Injectarea a fost urmată de o pensulare a biocidului pe toată suprafața lemnoasă, având grijă ca biocidul să nu ajungă pe stratul pictural. După ce biocidul a fost absorbit de lemn, obiectul a fost sigilat cu folie de plastic pentru a nu permite biocidului să se evapore. După 14 zile obiectul a fost desigilat și s-au repetat cele două teste pentru a verifica eficiența biocidului. Atacul a devenit inactiv.

Icoana înainte de restaurare.

Efectuarea operațiunilor de curățare.

Pe verso orificiile de zbor, de cuișe și fisurile au fost obturate cu un amestec de praf de lemn și clei de sturion 8%.

Chituirea pe fața icoanei a fost realizată cu un amestec din praf de cretă și clei de sturion 8%.

Îndepărtarea depunerilor aderente, a repictărilor și parțial a vernisului deteriorat s-a realizat pe carnație cu un amestec de izooctan și alcool izopropilic în proporție de 1:1. În unele zone a fost necesară și intervenție mecanică realizată cu ajutorul bisturiului. Pe restul stratului pictural s-a utilizat o soluție de izooctan și alcool izopropilic în proporție de 1:3 prin aceste operațiuni s-au îndepărtat și repictările existente pe chipuri și veșminte, s-a utilizat bisturiul unde a fost cazul pentru curățare mecanică.

S-a realizat integrare cromatică în tehnicile rittocco și tratteggio cu acuarelă și emulsie din gălbenuș de ou.

Vernisarea s-a efectuat cu vernis de damar 12% și terebentină, prin pensulare.

Ferecătura curățată.

Icoana după restaurare.

BIBLIOGRAFIE

- Caietele restaurării* 2013, Ed. ACS, București, 2013.
Caietele restaurării 2014, Ed. ACS, București, 2014.
Caietele restaurării 2015, Ed. ACS, București, 2015.
CENNINO, CENNINI, *Tratatul de pictură*, Ed. Meridiane, București, 1977.
CESARE, BRANDI, *Teoria Restaurării*, Ed. Meridiane, București, 1996.
COTEȚIU, MARIN, *Specificul intervențiilor de conservare- restaurare a imaginilor artistice din spațiul ortodox*, Ed. Renașterea, Cluj-Napoca, 2015.
DRAGOMIR, VIVIAN, *Centre de meșteri iconari din spațiul românesc. Specificitatea materialelor și tehnicilor de pictură*, Ed. Universitaria, Craiova, 2011.
GRĂDINAR, VICTORIA ALINA, *Valențe simbolic- expresive ale culorii în pictura de iconostas*, Ed. RisoPrint, Cluj-napoca, 2012.
ISTUDOR, IOAN, *Noțiuni de chimia picturii*, Ed. ACS, București, 2011.

THE RESTORATION OF THE MOTHER OF GOD ICON, THE
"GLYKOPHILOUSA" TYPE

Abstract

Icons have always been mentioned throughout Christian history. They represent a historical source, a Christian dogma artistic creation and a visual education source. They decorate houses, churches and are an important part of the everyday life of the community.

This article presents the restoration stages of the icon. The object belongs to the category of icons with Emperor registers, made at the beginning of the 19th century.